

Omtrent Godfried Elsen

TER NAGEDACHTENIS VAN GODFRIED ELSSEN, MAATSCHAPPELIJK WERKER, ST.AMANDUS INSTITUUT TE BEERNEM
VAN 15.5.1957 TOT 25.7.1968

Godfried Elsen was een bevlogen maatschappelijk werker, één van de eersten in Sint-Amandus, die in zijn tijd en ook buiten Sint-Amandus, een pionier en boegbeeld was van het psychiatrisch maatschappelijk werk. Hij maakte zich ook sterk voor een praktijk-gerelateerde theoretische onderbouw van het PMW.

Op de hierboven weergegeven gedenkplaat is 1/5/1957 vermeld, datum die wellicht verwijst naar zijn in dienststelling.

Hij nam als maatschappelijk werker de eerste niet-medische functie op die geïntegreerd werd in de klinische praktijk van psychiatrische ziekenhuizen.

Later zouden psychologen, orthopedagogen, ergotherapeuten, logopedisten, en zo nu en dan een 'verwaaide' socioloog volgen...

Godfried Elsen was medeoprichter van het dispensarium voor geesteshygiëne in Sint-Amandus (in die tijd voornamelijk gericht op de nazorg van ontslagen patiënten).

Deze dispensaria waren de voorlopers van de huidige centra geestelijke gezondheidszorg (in de wetgeving verankerd in 1975).

Godfried kwam om in een tragisch verkeersongeval. De gedenkplaat werd ingemetseld bij de nieuwbouw eind jaren zestig, in een zij-inkom van de kliniek Reigerlo.

m.b.t. Reigerlo

Pas in de jaren 1960 veranderde het hele psychiatrische landschap. Er kwam een nieuwe ziekenhuiswet die het statuut van de 'geesteszieke' bepaalde. Psychiatrische patiënten werden niet langer alleen maar geïncarcerd (sic), maar konden ook ambulante worden behandeld of als vrije patiënt worden opgenomen. In 1969 werd de Kliniek Reigerlo geopend waar de eerste 'vrije' patiënten werden opgenomen. De uitbouw van deze nieuwe kliniek mag zeker één van de belangrijkste keerpunten in de geschiedenis van PC Sint-Amandus worden genoemd waarna de gehele voorziening zich langzaam maar zeker ontwikkelde tot een sterk professioneel onderbouwde ziekenhuis. Met de centra voor geestelijke gezondheidszorg stond de gesloten deur van de psychiatrie plots op een kiertje voor de buitenwereld.

Bron: <http://www.amandus.be/algemeen/historiek.aspx>

Als eerbetoon werd het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (de erfopvolger van het dispensarium) naar hem genoemd. Deze naam deemsterde wat weg bij de verplichte fusie van centra geestelijke gezondheidszorg eind jaren '90 toen het Centrum Godfried Elsen opging in een fusie met de centra van Oostende (de Sociaal Psychiatrische Dienst of de SPD) en Blankenberge (Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Oostkust) en dat onder de nieuwe naam CGG Prisma.

In de publicatie naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van de psychiatrische instelling Sint Amandus (2003) werd een passage aan hem gewijd.

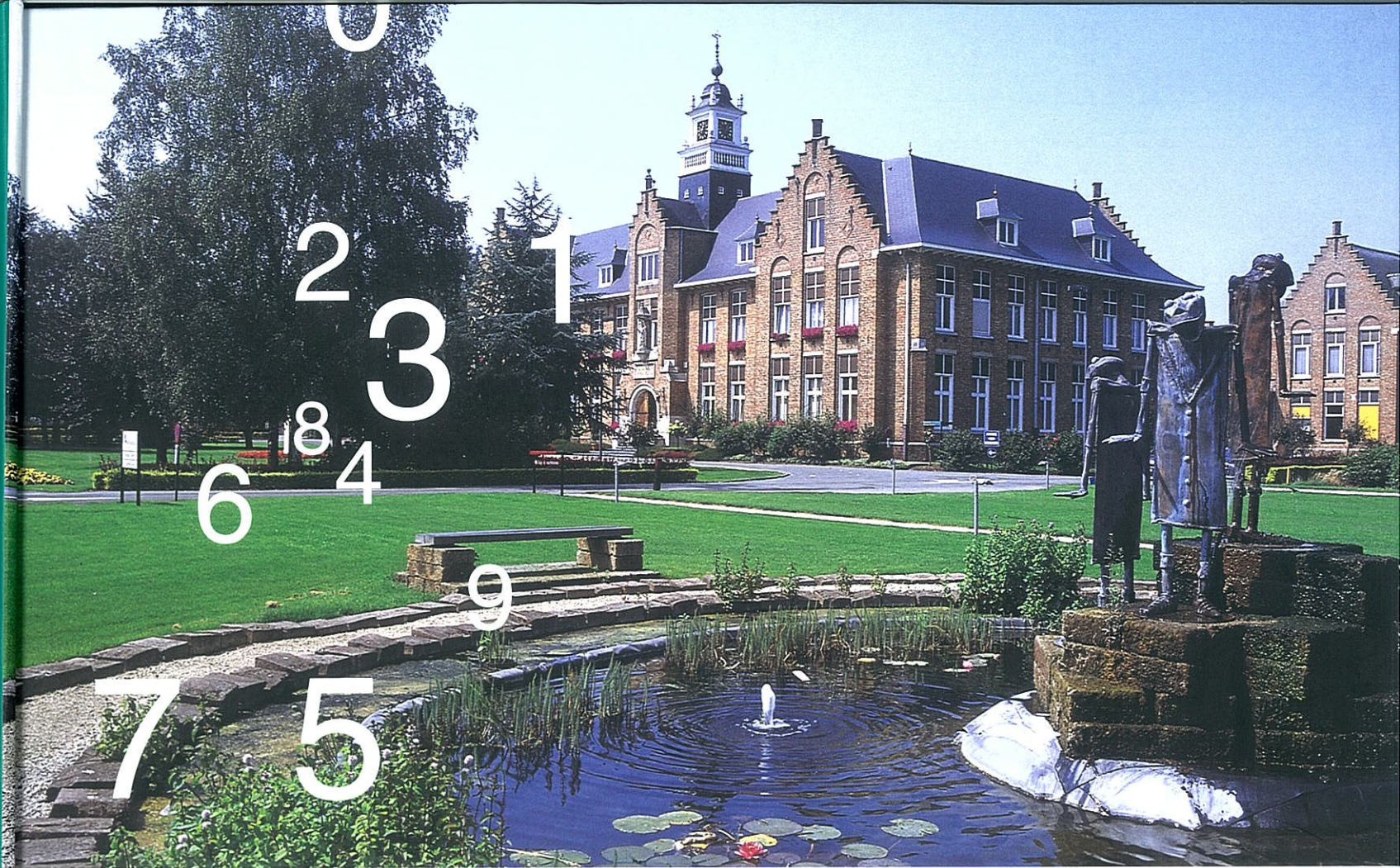
Zie Daniël Asseloos, Br. Jacques Assez, Wim Crommelinck, Martin De Groote, Ilze Meuleman, Rik Ouvry, Charles Vanrie , Beernem : PC Sint-Amandus, 2003, 358 pag.

Dit uittreksel is op de volgende pagina's te vinden (met dank aan Luc De Kezel, archief Broeders van Liefde)

Behalve dit boek moet er in het archief van Sint-Amandus nog materiaal beschikbaar zijn, onder meer een artikel waarin Godfried Elsen de contouren neerschrijft van wat hij de bijdrage van het psychiatrisch maatschappelijk werk acht in de behandeling van de psychiatrische patiënt.

Informatie per mail van Rik Ouvry, nu Stafmedewerker Sociale economie, ex-alg. directeur psychiatrie St. Amandus Beernem (7 aug. 2014)

75 jaar Sint-Amandus

75 jaar Sint-Amandus

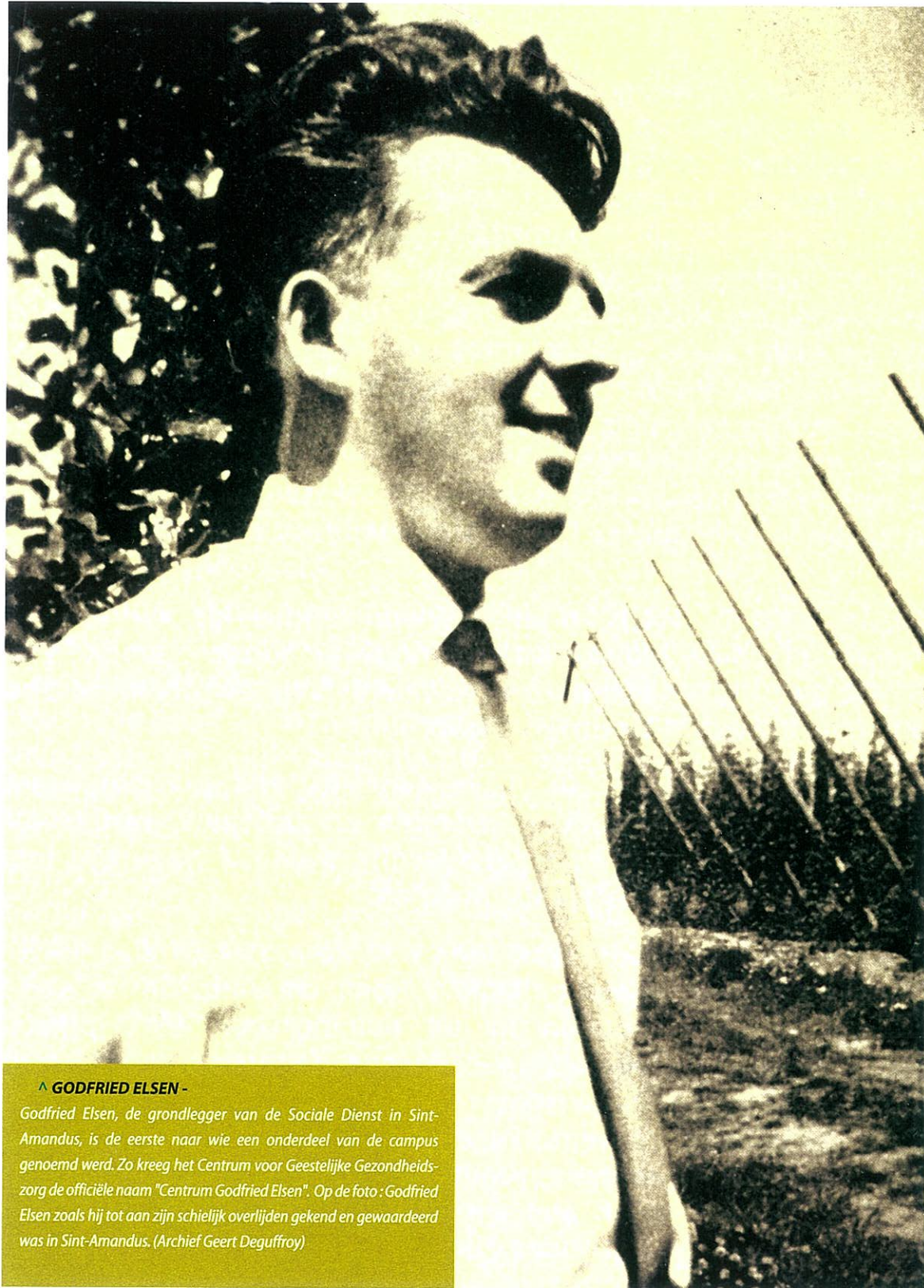

*... heb ik de eer med. te berechnen
... Segneur de Bisschop volgaarn bestaat de
... Amandus van liefde, zich Kommen vestig*

HOOFDSTUK XXVIII

Het Centrum Godfried Elsen

"Een tijd om te planten en een tijd om wat geplant is te oogsten"
(Pred. 3,2b)

▲ GODFRIED ELSSEN -

Godfried Elsen, de grondlegger van de Sociale Dienst in Sint-Amandus, is de eerste naar wie een onderdeel van de campus genoemd werd. Zo kreeg het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg de officiële naam "Centrum Godfried Elsen". Op de foto: Godfried Elsen zoals hij tot aan zijn schielijk overlijden gekend en gewaardeerd was in Sint-Amandus. (Archief Geert Deguffroy)

Een van de initiatieven die rechtstreeks groeiden uit de activiteiten van het Psychiatrisch Centrum Sint-Amandus, is het Centrum Godfried Elsen, een centrum voor ambulante geestelijke gezondheidszorg. Het heeft zijn wortels in de jaren zestig met de komst van de Sociale Dienst en de klemtonen die gelegd werden bij het ontwikkelen van een "sociale psychiatrie".

Onder impuls van Godfried Elsen, eerste maatschappelijk werker in dienst in Sint-Amandus, werd de sociale context van elke patiënt binnengebracht in zijn behandeling en begeleiding. Begin 1968 schreef hij in het Personeelsblad: *"De sociale psychiatrie is een jonge wetenschap en, alhoewel zij nog in haar beginstadium is, heeft men reeds de vruchten van deze nieuwe wetenschap kunnen vaststellen. In de sociale psychiatrie wordt niet enkel meer rekening gehouden met het zuiver psychiatrische, maar de psychiatrie wordt gekoppeld aan het sociale. De sociale invloeden op de geesteszieken worden dus niet meer op de achtergrond geduwd, maar integendeel met het huidig psychiatrisch werk in nauw verband gebracht. Hiermede wordt duidelijk gemaakt dat de opkomst van de sociale psychiatrie een kentering gebracht heeft in de psychiatrie."*

Om de nazorg voor de patiënten uit te bouwen, slaagde Godfried Elsen erin om een erkenning te verkrijgen als "Dispensarium voor Geesteshygiëne". Reeds in 1953 werden dispensaria voor geesteshygiëne opgericht, eerst provinciaal en vanaf 1958 per psychiatrische instelling. Deze dispensaria hadden tot doel de sociale omgeving van de patiënt te betrekken bij de opname, het verblijf en het ontslag van de psychiatrische patiënt. Dit leidde tot de uitbouw van sociale diensten in de psychiatrische

instellingen, die de contacten met de buitenwereld en de nazorgfunctie van de instelling ontwikkelden.

De burelen van de nazorgdienst en van de Sociale Dienst bevonden zich aan de (oude) grote kapel, naast het paviljoen HH. Engelen. In hetzelfde artikel, begin 1968 rapporteerde Godfried Elsen dat: *"Gedurende het werkjaar 1967 er 159 ontslagen zieken door de psychiatrisch sociale dienst werden begeleid in hun sociale wederaanpassing. Dit ging gepaard met heel veel huisbezoeken en voetstappen bij werkgevers en andere instanties. Er werden voor 159 ontslagen zieken 620 huisbezoeken afgelegd en 433 consultaties bij hun psychiater."*

Vandaag zouden we wellicht spreken over ontslagmanagement, psychiatrische zorg in de thuissituatie of zelfs psychosociale rehabilitatie, want het artikel eindigde met: *"Het mag echter niet blijven tot het werk van enkele mensen (lees, de psychiatrisch maatschappelijk werker). Ook de maatschappij en zelfs ieder mens mag de wereld der geesteszieken niet aanzien als een noodlot, noch als een afschrik, maar moet zelf positief meewerken; al was het maar voor sommigen door de wijze waarop zij met deze mensen omgaan"*.

In 1975 verscheen het Koninklijk Besluit dat voorzag in de oprichting van diensten geestelijke gezondheidszorg. De bedoeling was om met gespecialiseerde multidisciplinaire teams ambulante psychiatrische zorgverlening uit te bouwen in een welbepaalde, kleinere regio. De achterliggend idee was ondermeer dat de ambulante psychiatrie op die manier het aantal psychiatrische bedden kon helpen afbouwen. Ook Sint-Amandus vroeg een erkenning aan. Het nieuwe centrum kreeg, net als

^ HET VOORMALIGE CENTRUM GODFRIED ELSSEN -

In de Stationsstraat 127 was het Centrum Godfried Elsen gevestigd voor het verhuisde naar nr. 89. Op dit adres nr. 127 bevindt zich wel nog het coördinatiekantoor van de vzw Beschut Wonen Beernem en haar Activiteitscentrum De Klus. (Archief Broeders van Liefde)

haar voorganger het Dispensarium, de naam mee van Godfried Elsen, de sterke bezieler van de sociaal-psychiatrische benadering van de patiënt. De erkenning werd op de eerste plaats aangevraagd om het nazorgwerk, dat voorheen vervat zat in het Dispensarium, te kunnen voortzetten. Om te voldoen aan de erkenning moesten een aantal algemene voorwaarden worden ingelost. Zo moest er onder meer gezorgd worden voor een afzonderlijke locatie voor de dienst, los van het ziekenhuis. Die werd gevonden, op de campus van het ziekenhuis, met name in het kleine boerderijtje naast Kliniek Reigerlo, met een eigen adres en het eigen huisnummer, nl. 8. Voortbouwend op de traditie werd ook de Sociale Dienst hier ondergebracht. Als iemand in de loop van de jaren zeventig of tachtig aan een medewerker van het PC Sint-Amandus de weg zou hebben gevraagd naar de Dienst Geestelijke Gezondheidszorg, dan zou die medewerker bijna zeker het antwoord schuldig zijn gebleven, maar wie de weg vroeg naar de Sociale Dienst, zou snel en correct verwezen worden.

Tot 1 juni 1988 functioneerde het Centrum Godfried Elsen als nazorgdienst voor de instelling. De regio omvatte West- en Oost-Vlaanderen. Zo kon de patiënt van bij de opname tot lang na zijn ontslag, samen met de betrokken familie en diverse andere betrokken diensten, gevolgd worden in het ontslag- en nazorgproces. Iets wat nu ontslagmanagement heet...

Ondertussen waren de andere diensten voor geestelijke gezondheidszorg uitgegroeid tot zelfstandige entiteiten, terwijl het Centrum Godfried Elsen geheel geïncorporeerd bleef binnen de moederinstelling. De inspectiediensten van de Vlaamse overheid – de CGGZ waren ondertussen gemeenschapsmaterie geworden – dron-

gen jaar na jaar sterker aan op een autonome opstelling, weg van de pure nazorg en van de grote instelling. Het groeiende strategische belang van een (eigen) dienst geestelijke gezondheidszorg werd tijdig ingezien door Br. Antoon Baeken, algemeen directeur, en Br. Victor Quets, Inspecteur-Generaal, zodat eind 1987 werd besloten om een pand te kopen in de Stationsstraat 128, om het Centrum Godfried Elsen een eigen identiteit, los van Sint-Amandus te laten uitbouwen. Daarboven werd op 28 juni 1988 de stichtingsvergadering gehouden van de vzw Godfried Elsen, die het beheer van drie deelprojecten op zich zou nemen: de Dienst Geestelijke Gezondheidszorg, het beschutwonen-project en het activiteiten-centrum De Klus.

Op 1 juni 1988 verhuisde het Centrum Godfried Elsen naar de Stationsstraat 127 in Beernem, met de bedoeling zich te profileren als een volwaardige dienst geestelijke gezondheidszorg, weliswaar met de kleinste equipe die een erkenning kon inhouden: 16 uur psychiatrische functie, een voltijds equivalent psycholoog en maatschappelijk werk, aangevuld met een halftijdse secretariaatsfunctie. Niemand die voorheen op de personeelsrol stond van de dienst verhuisde mee naar de nieuwe locatie, behoudens Willy Van Quathem, in dienst als maatschappelijk werker sinds 1977, en... alle psychiaters, zeven in totaal, verbonden aan het Psychiatrisch Centrum Sint-Amandus. Deze bleven aanvankelijk de 16 uur psychiatrische functie verzorgen. Snel maakte dr. Marc Calmeyn evenwel zijn opwachting als psychiater.

Hoewel de verhuizing een onzekere stap in het onbekende was, groeide de dienst snel uit tot een volwaardig centrum, los van Sint-Amandus. Er werd en wordt sterk samengewerkt met de huisartsen uit de regio, die een ambulante dienst in Beernem, los van Sint-Amandus, sterk konden appreciëren. Inhoudelijk ging het Centrum het accent steeds meer leggen op de gespecialiseerde psychotherapeutische aanpak, naast sociaal-psychiatrisch werk, en profileerde het zich als multidisciplinair team op de tweede lijn. In de speeches naar aanleiding van het 5-jarig lustrum als autonome dienst staat te lezen: *"Het ging plots erg snel, ook in onze equipe. Een psycholoog werd vervangen, wat later kwam er één psychiater in de plaats van zeven. En de nieuwe aanmeldingen bleven binnenkomen..."*

Dat het Centrum op het goede spoor zat, getuigde de uitbreiding van de erkenning en van de equipe met anderhalf voltijds equivalent. Zowel de administratieve, de maatschappelijke als de psychologische functie werden elk uitgebreid met een halve fulltime equivalent. In de lezing van dr. Calmeyn naar aanleiding van het 5-jarig bestaan in 1993 volgde dan ook een eerste pleidooi voor een nieuwe verhuizing: *"De vraag is nu, zal dit alles niet weer uit zijn voegen barsten? Is dit een nieuwe overrompeling? In de letterlijke betekenis van het woord antwoord ik hierop met "ja". Bij deze doe ik een oproep aan alle mensen die het kunnen weten om met ons naar een grotere – en liefst betaalbare – woongelegenheid te zoeken."*

Het Centrum kon zich eindelijk volwaardig naast de andere centra geestelijke gezondheidszorg opstellen en bouwde in die jaren ook tal van inhoudelijke samenwerkingsverbanden in de regio uit. Toch had het ook het voordeel niet te ver weggeglip te zijn van het eigen moederhuis. Zo bleef er een sterke samenwerking bestaan vooral op vlak van beschutwonen en dagbesteding. Na tien jaar zelfstandig werken was het Centrum een volwaardige partner en kon het mee onderhandelen over de op til zijnde convenanten rond specifieke doelgroepen en over de aangekondigde verplichte fusie met andere centra geestelijke gezondheidszorg.

^ HET TEAM VAN CCGZ GODFRIED ELSEIN IN 1999 -

Zittend v.l.n.r.: Rik Houstekier, Ellen Gunst, Nicole Depraetere, An Stofs, Krista Van de Eeckhaut. Staand v.l.n.r. Katrien Dessiere, Christine Brauwens, dr. Marc Calmeyn, Sabine Van Acker, Dirk Debbaut, Tom Blontrock en Margo Tilsley. (Archief Broeders van Liefde)

Aan de vooravond van het 10-jarig bestaan kon het Centrum Godfried Elsen, in een samenspraak met het Psychiatrisch Centrum Sint-Amandus, zich engageren om voor de regio Noord-West-Vlaanderen de convenant daderhulp op te nemen. Het Forensisch Initiatief Deviante Seksualiteit, Fides A (ambulant) en Fides R (residentieel), werden hiermee geboren. Om voor dit nieuwe initiatief ruimte te vinden – een aangroei van de medewerkers van het Centrum met vier – werd opnieuw uitgekeken naar een nieuwe locatie. Na tien jaar volgde een nieuwe verhuizing, van nummer 127 naar nummer 89. Alvorens de nieuwe ruimtes te betrekken, werd het geheel grondig vertimmerd om zo - op zijn minst - de komende 10 jaar door te komen. De nieuwe locatie werd in gebruik genomen in mei 1999 en ondertussen heeft

Fides een heel eigen plaats in het hulpverleningscircuit rond daderhulp verworven.

Ondertussen werd, naast het basisteam dat nog steeds instaat voor de algemene werking en Fides, ook Ampel gestart. Ampel is een samenwerkingsverband tussen diverse diensten en voorzieningen, over sectoren heen, dat zich richt op personen met een mentale handicap en bijkomende psychische of psychiatrische stoornissen. Het multidisciplinair team evalueert grondig elke zorgvraag, geeft adviezen en vormt, zo nodig, een *ad hoc* team dat zich ambulant engageert om de problematiek op te volgen en te begeleiden. De coördinatie en aanmelding verlopen via het Centrum Godfried Elsen en er is iemand halftijds voor vrijgesteld.

Een grondige organisatorische verandering vond plaats in 2000, toen de overheid de fusies tussen de centra geestelijke gezondheidszorg bezegelde. Zo werd het Centrum Godfried Elsen deel van de overkoepelende

vzw Prisma, samen met de centra van Blankenberge en Oostende. Deze partners kozen resoluut voor een confederaal model, met respect voor de eigenheid van elk centrum, met een openheid tot groeiende samenwerking in geleidelijkheid. De algemeen coördinator, een nieuwe functie die werd opgenomen door Mark Berkers, bevestigt formeel de fusie. Zo is een nieuwe weg ingeslagen voor de locatie Centrum Godfried Elsen. Het is nog veel te vroeg om hierover geschiedenis te schrijven, maar het is wel duidelijk dat, door alle veranderingen van de jaren heen, het Centrum Godfried Elsen een eigen en unieke plaats heeft ingenomen in het hulpverleningsaanbod van de regio.

0
1
92
8 3
4

7
6
5